

ONA TILI FANINING YOSHLAR TAFAKKURI VA MA'NAVIY KAMOLOTIDAGI O'RNI

Aliyeva Mahmudaxon Dilmurodjon qizi

*Qo'qon davlat universiteti Boshlang'ich
ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada ona tili fanining jamiyat, ayniqsa, yoshlar tafakkuri va ma'naviy dunyosini shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Til insonning fikrlash jarayoni, o'zligini anglash va jamiyat bilan munosabatida muhim vosita ekanligi asoslab beriladi. Maqolada ona tilini o'rganishning ta'lim tizimidagi o'rni, nutq madaniyatini rivojlantirish masalalari hamda zamonaviy davrda tilga bo'lgan munosabat tahlil qilinadi. Shuningdek, tilning milliy qadriyatlarni asrab-avaylashdagi vazifasi va talabalarda tilga mas'uliyat hissini shakllantirish zarurati ilmiy-nazariy jihatdan ochib beriladi.

Kalit So'zlar: Ona tili, milliy tafakkur, til madaniyati, nutq savodxonligi, ta'lim tizimi, ma'naviyat.

Asosiy Qism

1. Ona tili — shaxs shakllanishining asosi

Ona tili har bir inson hayotida muhim ahamiyatga ega bo'lib, shaxsning shakllanish jarayoni aynan shu til orqali boshlanadi. Inson ilk fikrlarini, his-tuyg'ularini va atrof-muhit haqidagi tasavvurlarini ona tili yordamida anglaydi. Shu sababli ona tili nafaqat aloqa vositasi, balki inson tafakkurining asosiy tayanchi hisoblanadi.

Talabalik davri inson dunyoqarashi kengayadigan, mustaqil fikrlash shakllanadigan muhim bosqichdir. Bu jarayonda ona tili fanini chuqur o'rganish talabaga o'z fikrini aniq va mantiqli ifodalash, ilmiy matnlar bilan ishlash hamda jamiyatda faol bo'lish imkonini beradi. Tilni yaxshi bilgan shaxs o'z fikrini erkin ifoda eta oladi, bu esa uning ijtimoiy faolligini oshiradi.

2. Ona tili va milliy tafakkur

Milliy tafakkur til bilan chambarchas bog'liq tushunchadir. Har bir millatning tarixi, urf-odatleri va qadriyatlari uning tilida mujassam bo'ladi. O'zbek tilidagi ko'plab iboralar, maqollar va hikmatli so'zlar xalqning hayotiy tajribasini aks ettiradi.

Talabalar ona tili fanini o'rganish jarayonida nafaqat grammatik qoidalarni, balki milliy tafakkurni ham o'zlashtiradilar. Bu esa ularda milliy g'urur va o'z xalqiga nisbatan hurmat tuyg'usini shakllantiradi. Ona tilini bilish — bu o'z tarixini, ildizini va madaniyatini anglash demakdir.

3. Nutq madaniyati va savodxonlik muammolari

Bugungi kunda nutq madaniyati bilan bog'liq muammolar ko'plab ta'lim muassasalarida kuzatilmoqda. Ayrim talabalar so'z boyligining kamligi, adabiy til me'yorlariga rioya qilmaslik yoki og'zaki va yozma nutqda mantiqiy xatolarga yo'l qo'yishlari bilan ajralib turadi. Bu holatlar tilga yetarli e'tibor berilmasligi bilan bog'liq.

Ona tili fanining asosiy vazifalaridan biri talabalarni to'g'ri va savodli nutqqa o'rgatishdir. Nutq madaniyati rivojlangan shaxs o'z fikrini ravon, tushunarli va asosli tarzda bayon eta oladi. Bu esa uning ilmiy va kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi.

4. Zamonaviy axborot muhitida til masalasi

Raqamli texnologiyalar rivojlangan hozirgi davrda tilning qo'llanish doirasi kengaydi. Ijtimoiy tarmoqlar, internet va ommaviy axborot vositalari orqali til tez tarqalmoqda. Biroq bu jarayon ba'zan til me'yorlarining buzilishiga ham olib kelmoqda.

Qisqartmalar, chet tillar aralashmasi va noto'g'ri yozuvlar talabalar nutqiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli ona tili fanida zamonaviy axborot muhitida tilni to'g'ri qo'llash masalasiga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Talabalar tilning nafaqat muloqot, balki madaniyat ko'zgusi ekanligini anglab yetishlari zarur.

5. Ona tilini rivojlantirishda ta'limning roli

Ta'lim tizimi ona tilini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Dars jarayonlarida talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, bahs-munozaralar tashkil etish va yozma ishlar orqali nutqni takomillashtirish mumkin. Ayniqsa, ilmiy va publitsistik matnlar bilan ishlash talabalarning til savodxonligini oshiradi.

Bundan tashqari, badiiy adabiyotlarni mutolaa qilish ham til boyligini kengaytiradi. Talabalar klassik va zamonaviy asarlarni o'qish orqali adabiy tilning go'zalligi va imkoniyatlarini chuqurroq anglay boshlaydilar.

Xulosa

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, ona tili fanining ahamiyati faqatgina til bilimlarini berish bilangina cheklanmaydi. U talabalarning tafakkurini, dunyoqarashini va ma'naviy olamini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ona tilini chuqur o'rganish orqali talaba o'z fikrini mustaqil va asosli tarzda ifodalashga o'rganadi.

Globallashuv sharoitida chet tillarni o'rganish muhim bo'lsa-da, ona tiliga bo'lgan e'tibor pasaymasligi lozim. Chunki ona tili — bu millatning ruhi va ma'naviy tayanchidir. Uni asrash va rivojlantirish har bir yosh avlodning muqaddas burchi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent, 2008.
2. Rahmatullayev Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. — Toshkent, 2012.
3. G'ulomov A. Nutq madaniyati va savodxonlik. — Toshkent, 2016.
4. O'zbek tili izohli lug'ati. — Toshkent, 2020.
5. Abdullayev A. Til va tafakkur. — Toshkent, 2019.